

Освітнянське джерело

Офіційне видання комунальної установи «Міський методичний кабінет»
Департаменту освіти Вінницької міської ради

№7 вересень 2017 року

З Днем працівника освіти!

В номері:

Л.В. Лепетун «Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського».	
Педагогічні читання	2
С.М. Яропуд «Подорож-конкурс до країни математики».	
Виховна робота	5
Г.І. Коваль, Н.В. Степанюк «Співпраця педагогів та батьків з ранньої профорієнтації дошкільників».	
Дошкілля	12
Ж.О. Воловодівська «Організація соціально-педагогічної діяльності в межах проблемного поля».	
Сторінка психолога	16
Т.М. Дрозд «Декілька слів про важливість ораторського мистецтва».	
Вільна трибуна	22

Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського

*Лепетун Л.В., заступник директора з
навчально-виховної роботи по школі I ступеня
комунального закладу «Загальноосвітня школа I-III
ступенів №12 Вінницької міської ради»*

Людське життя... Неповторне і звичне, радісне і сумне, сповнене глибоких переживань, солодке, як мед, і гірке, як полин.

Люди... Їх мільйони, всі вони різні і чимось неповторні. Але живуть на нашій землі, схожі на сонечко, де не пройдуть, там у душах людей запалюють свічки. І стає людина від того вогника світлою, доброю, милосердною. Саме про таку людину ми згадуємо щороку у вересні. Василь Олександрович Сухомлинський – учитель, учений, письменник, філософ і просто Людина з великої літери.

У світі існує небагато педагогічних систем, що входять до педагогічної скарбниці людства. Педагогічна система В. Сухомлинського відноситься саме до таких. Видатний український педагог, заслужений учитель України, директор Павлиської середньої школи В. Сухомлинський зробив вагомий внесок у розробку проблем навчання та виховання в початковій школі.

Педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського має різноплановий, багатоаспектний характер. Творча думка педагога зазнавала певної еволюції, вона постійно збагачувалася, поглиблювалася, відточувалась. Серед основних джерел творчості педагога варто назвати народну педагогічну мудрість, класичну педагогічну спадщину, передовий педагогічний досвід і його власну педагогічну практику.

В. Сухомлинський вагому роль у вихованні учнів початкової школи відводить природі: "Активно впливати на природу, але при цьому залишатися сином її, бути вінцем її творіння і водночас володарем її сил, по-синівськи бережливо ставитись до неї – ось яку позицію нам треба виховувати в учнів в процесі їх взаємодії з природою".

В. Сухомлинський вибудував струнку педагогічну систему, зорієнтовану на природоохоронне навчання й виховання. Суспільне виховання, на думку педагога, не повинно відокремлювати дитину від навколишнього світу, а навпаки – зобов'язане максимально враховувати особливості її розвитку як природної істоти: "Людина була й завжди залишається дитям природи, і те, що ріднить її з природою, має використовуватися для її прилучення до багатств духовної культури".

Дитячі роки найбільш сприятливі для навчання та виховання доброти, людяності, порядності. Дитина у своє дитяче серце і душу вбирає те, що каже

вчитель, що її оточує у житті. Саме у шкільні роки формується світогляд, характер, звички, відношення до навколишнього світу, де не останнє місце займає і відношення до природи. Гармонійне спілкування дітей з природою у подальшому житті не дозволить їм необдуманно зірвати квітку, зламати деревце або ж знищити гніздечко пташки.

На Україні з давніх-давен, вважали поганою ту людину, яка не посадила за своє життя ні дерева, ні квітів. А тому, наші села й міста потопають весною у квітучих садах, а хати стоять ціле літо і до пізньої осені у різнобарвних квітах. Цим завдячує Україна таким людям як В. О. Сухомлинський. Бо посадити і виростити дерево, то не лише практична робота, це – диво народження нового життя, велика відповідальність за те, чи буде воно жити, чи ні.

Навчання в "зелених класах", складання книжок-картинок про природу, подорожі у природу, проведення уроків мислення, використання і розв'язування задач із живого задачника, кімната казки, острів чудес, куток краси, використання в духовному житті пісні, книжки, проведення свят, написання дітьми оповідань, казок – ці та інші знахідки педагога сприяють розумовому розвитку дітей, засвоєнню духовних цінностей свого народу і гуманного ставлення до людей і природи.

Творчі та креативні вчителі початкових класів проводять уроки на природі, під голубим небом. Це - прекрасно. Цим захоплюються і діти, бо, мабуть, немає на світі іншої теми, яка так хвилювала б дитячі душі. Природа – це чарівниця, а дерева, квіти, трави, кущі – наше щастя, і ми повинні шанувати їх усі.

Дитина у першому класі і ніби уважно слухає, але не завжди запам'ятовує. В такому випадку розумові сили дитини (за принципами В.Сухомлинського) вчителі зміцнюють серед природи. Адже природа безпосереднє джерело яскравих дитячих вражень і спостережень, бо дитина не тільки чує, а й прислуховується, не тільки дивиться, а й вдивляється, а це все разом покращує якість сприймання сприяє кращому запам'ятовуванню, допомагає в подальшому дитині у навчанні.

Ефективно використовуючи у своїй роботі спілкування з природою, вчителі добиваються від учнів великих успіхів у навчанні. Вчителі зміцнюють, розвивають пам'ять своїх вихованців, збагачують її поняттями, істинами, узагальненнями, завдяки повсякденному спілкуванню з природою.

Звичайно, умови не кожного закладу дають можливість організовувати з учнями такі подорожі у природу. Однак у роботі кожного навчального закладу потрібно ширше використовувати дидактичні ігри на зразок «Про що говорить парк, ліс?», «Що чути в небі?», «Про що нам розповість небо?», «Послухай пісню птахів», «Що чути у у траві?», «Подорож хмаринок», «Подорож сонця», «Про що розповідає мороз?», «Снігова країна», «Подорож до зірок» та ін. Крім того, варто проводити відповідну роботу з батьками, розробити і запропонувати їм подорож у природу у вихідні дні усією сім'єю, вечірні години, щоб дитина не була байдужою до краси

природи. Адже школою пізнання (особливо для дітей молодшого шкільного віку) повинні стати не тільки класи, а й весь їх навколишній світ.

Отже, можна сказати, що навчання та виховання за принципами В. О. Сухомлинського становить оригінальну систему, що характеризується єдністю мети, завдань, форм, методів і засобів. Дослідження життєвого шляху і творчої діяльності В. Сухомлинського показало, що джерелами становлення його поглядів були: народні звичаї, традиції, мораль українського народу, любов до культури і літератури, твори педагогів-класиків. Вчителі, небайдужі до дітей, їх виховання та навчання, - постійно повертатимуться до робіт великого педагога.

Подорож-конкурс до країни математики
Позакласний захід для учнів 6 класу

Яропуд Світлана Миколаївна,

вчитель математики

*комунального закладу «Загальноосвітня школа I –III ступенів
із спеціалізованими класами з поглибленим вивченням математики
і фізики №34 Вінницької міської ради»,*

спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, вчитель - методист

Мета: зацікавити учнів навчатися математиці, формувати свідоме відношення до сприйняття інформації, подолання труднощів та самостійної праці учня, доводити своє бачення та ту чи іншу позицію, працювати в команді та індивідуально, поглиблювати і розширювати знання з предмета;

формувати усні та письмові обчислювальні навички;

розвивати пізнавальний інтерес, творчу активність, допитливість, логічне мислення;

виховувати вміння вчитися, самостійно здобувати математичні знання, патріотичне ставлення до своєї країни.

Обладнання: емблеми, картки, презентація, прапорці.

ХІД ЗАХОДУ

Учитель. Доброго дня, дорогі гості, шановні вчителі та учасники подорожі.

Сьогодні ми будемо свідками цікавої змагання юних математиків.

Важко уявити життя людей без математики. Кажуть, що в одній країні організували конкурс на кращий твір «Як би людина жила без математики?», за який обіцяли велику премію. Але на конкурс не було подано жодної роботи. Навіть талановиті фантасти не могли уявити, як жити без математики. Подивіться навколо. Класна кімната має форму прямокутного паралелепіпеда, стіни і стеля – прямокутники. Математичні підрахунки використовують у повсякденному житті – і щоб посіяти та виростити хліб, і щоб добути нафту з-під землі, і щоб піднятися в космічні простори. Тому і сьогоднішній конкурс пов'язаний з математикою. Нехай ті учні, яким математика досі здавалася нудною та нецікавою наукою сьогодні переконаються, що вона весела та захоплююча.

Сьогодні ви зможете показати не тільки знання з математики, але й уміння міркувати, зіставляти, знаходити вихід із складних ситуацій. Нехай під час

змагання пануватимуть кмітливість, наполегливість, впевненість, довіра та повага один до одного. Усі ці складові допоможуть отримати вам перемогу. Хай щастить!

Девізом нашого конкурсу стали слова видатного математика ХХ століття Михайла Пилиповича Кравчука:

«**Моя любов – Україна і математика**», які були його життєвим кредо.

Михайло Пилипович Кравчук – український математик, доктор фізико-математичних наук.

10 жовтня 2017 року виповниться 125 років із дня народження. Його життя і наукова діяльність – це був подвиг в ім'я науки та України. Його ім'я стоїть у ряду славетних : Аристотель, Птоломей, Евклід, Архімед, Лобачевський, Ньютон, Фарадей тощо.

М. П. Кравчук – найвизначніший український математик ХХ сторіччя, дійсний член Всеукраїнської академії наук, науковець світової слави, праці якого – фундаментальний внесок у різні галузі математичної науки.

Уже давно існують на сторінках наукових досліджень і многочлени Кравчука, і формули Кравчука. Наукові праці М. Кравчука широко використовували американські автори першого у світі комп'ютера.

Майже жодне явище в створенні математичної науки в Україні не сталося без його участі.

Михайло Кравчук – автор понад 180 наукових праць.

Співавтор першого тритомного словника української математичної термінології.

Він горів безмежною любов'ю до України й до математики, і весь свій короткий вік працював невпинно й творчо на благо науки, освіти рідного народу. «Моя любов – Україна і математика» - таким було його життєве кредо.

Його ім'я занесене ЮНЕСКО в Міжнародний календар визначних наукових діячів світу.

Виберіть геометричну фігуру, яка вам сподобалась (фігури 3 кольорів, відповідно по кольорам учні об'єднуються в 3 команди).

Кожна команда обирає собі капітана та назву.

Представлення журі.

Конкурс 1. Розминка

Але спочатку визначимо, яким містом ми подорожуємо.

Вінниця. Дороге серцю місто, яке називають другим Києвом за багате зелене вбрання, квітучі каштани навесні і багрецеві парки восени, за мости над Південним Бугом і золоті куполи храмів, які знову, після багатьох десятиліть руйнувань, прикрашають наші вулиці і майдани, пробуджують в душах священні почуття, дарують нам відчуття вічності.

Команди по черзі отримують запитання. Відповідати потрібно швидко і чітко. За кожну правильну відповідь команда отримує 1 бал.

Запитання I команди

1. Як називаються числа, що використовуються для лічби предметів? *(Натуральні)*
2. Скільки сантиметрів у одному дециметрі? *(10)*
3. Як називається результат дії віднімання? *(Різниця)*
4. Яка градусна міра розгорнутого кута? *(180^0)*
5. Назвіть будь-який неправильний дріб.
6. Скільки кольорів має веселка? *(7)*
7. Прилад для вимірювання величини кута. *(Транспортир)*
8. Сформулюйте ознаку подільності на 9.
9. Скільки вершин у куба? *(8)*
10. Рівність, що містить невідоме. *(Рівняння)*

Запитання II команди

1. Скільки годин має доба? *(24 години)*
2. Скільки дециметрів у одному метрі? *(10)*
3. Яка геометрична фігура не має ні початку ні кінця? *(Пряма)*
4. Результат дії множення. *(Добуток)*
5. Назвіть два двоцифрові числа, які діляться на 7.
6. Одиниця вимірювання кутів. *(Градус)*
7. За допомогою якого приладу можна побудувати коло? *(Циркуль)*
8. Назвіть п'ять чисел, які діляться на 3.
9. Скільки сторін у квадрата? *(4)*
10. Сума довжин сторін многокутника. *(Периметр)*

Запитання III команди

1. Результат дії ділення. *(Частка)*
2. Трикутник, у якого всі сторони рівні. *(Рівносторонній)*
3. Рівність двох відношень. *(Пропорція)*
4. Кут, менший за 90^0 . *(Гострий)*
5. Сформулюйте ознаку подільності на 5.
6. Сота частина числа. *(Відсоток)*
7. Фігура, яку можна накреслити циркулем. *(Коло)*
8. Скільки метрів у одному кілометрі? *(1000)*
9. Число, що ділиться тільки на 1 та на себе. *(Просте)*
10. Як знайти площу прямокутника?

Журі оголошує підсумок конкурсу

Конкурс 2. Пісенний

У нашій Вінниці є єдиний плаваючий фонтан в Україні, визнаний найкращою інженерною спорудою в Україні.

Проспівати пісні, у яких зустрічаються числівники. Команда, яка протягом 20 с. не заспіває пісню, вибуває.

Кожна відповідь приносить команді 1 бал. Перемагає та команда, яка більше всіх назве пісень.

Журі оголошує підсумок конкурсу

Конкурс 3. Ребуси

Парк імені Горького є одним з центральних парків Вінниці. Це одне з найулюбленіших місць для відпочинку в місті, як для місцевих жителів так і для численних гостей міста.

За кожний правильно розв'язаний приклад команда отримує 1 бал.

1 = Н

1. Віднімання
2. Рівність
3. Множник

4. Абсциса

Журі оголошує підсумок конкурсу**Конкурс 4. Командна гра «1, 2, не зіб'юся...».**

У південно-західній частині Вінниці є музей-садиба Миколи Івановича Пирогова — видатного лікаря і вченого, творця воєнно-польової хірургії, педагога і громадського діяча.

У конкурсі беруть участь 4 члени команди. Всі гравці стоять. Команди грають по черзі і називають по порядку всі натуральні числа від одиниці і далі, але числа, кратні трьом, і числа, які містять цифру «3», замінюють словосполученням «не зіб'юся». Якщо ж хтось із гравців збився, то він вибуває із гри. При цьому відлік починається заново. Виграє та команда, в якій залишилися учасники.

Оцінювання конкурсу: кількість гравців, які залишилися, множать на 5 балів.

Журі оголошує підсумок конкурсу**Конкурс 5. «Хто більше?»**

Вінницький краєзнавчий музей - відомий науково методичний та охоронний центр пам'яток східного регіону Поділля. Його фонди налічують близько 100 тис.

Завдання: із літер слова «арифметика» потрібно скласти якомога більше слів за 1 хвилину.

Журі оголошує підсумок конкурсу**Конкурс 6. Конкурс капітанів**

Спасо-Преображенський кафедральний православний собор є національною пам'яткою архітектури і головним храмом Вінницької єпархії Української Православної Церкви. Цей храм є головним храмом Вінницької єпархії Української Православної Церкви

Хто і швидше і правильно розв'яже отримує 5 балів.

Капітан команди	Капітан	Капітан
I	II	III
$10 \cdot (0,6: 3 + 0,5)$	$0,5 \cdot (6,6: 3 - 0,2)$	$105: (9,9: 3 - 0,3)$
$+ 3^2$	$+ 4^2$	$- 5^2$

Журі оголошує підсумок конкурсу**Конкурс 7. Продовжить ряд**

Семиярусним (загальна висота 28 м) восьмикутне витягнуте в периметрі будівля (мінімальна вісь - 4 м, максимальна - 7 м) водонапірної бапти у Вінниці, яке пережило на своєму, майже віковому, шляхи війни і революції, часи смуту і занепаду практично зберегло свій первозданний вигляд.

Цей тур письмовий. Команди отримують по 10 послідовностей слів, до кожного з яких необхідно дописати ще одне слово, яке підходить за змістом. Час виконання – 2 хв. За кожну правильну відповідь нараховуються 1 бал.

Ряд слів

1. Доба, година, хвилина, _____
2. Квадрат, трапеція, прямокутник, _____
3. 25, 36, 49, _____
5. Тонна, кілограм, грам, _____
6. Лінійка, косинець, циркуль, _____
7. Гострий, тупий, прямий, _____
9. Арифметика, інформатика, алгебра, _____
10. Клавіатура, мікрофон, миша, _____

Журі оголошує підсумок конкурсу

Конкурс 8. Жартома, а чи всерйоз?

Музично-драматичний театр ім. М. Садовського, розташований на вулиці Театральній, одна з найкрасивіших будівель Вінниці. Театру вже більше ста років, а заснований він в 1910 році. Театр Садовського - це одна з головних визначних пам'яток Вінниці, На сьогоднішній день Музично-драматичний театр імені Садовського - це культурний центр Вінниці. Його широкий репертуар налічує понад десятка вистав за драмам і п'єсами різних письменників не тільки української, а й світової літератури.

Учитель. Питання є серйозні,

А є і жартівливі.

Тож будьте ви уважні,

І будьте ви кмітливі.

Завдання:

1. Книжка коштує 10 гривень і ще пів книжки. Скільки коштує книжка? (20 гривень).
2. Що більше: третина чи половина? (Половина).
3. Які числівники є у пісні про Марусю, чорняву дівчину? (Раз, два, три).
4. Скільки одержимо, якщо додамо до найбільшого однозначного числа найменше однозначне натуральне число? (10)
5. На дубі три гілки, на кожній по 6 яблук. Скільки всього яблук на дубі? (Жодного).
6. Скільки раундів у боксі (чемпіонський поєдинок)? (12).
7. У якому віці ще можна вийти заміж за принца у пісні Верки Сердючки? (За 30).
8. Скільки нулів у запису числа один мільярд? (Дев'ять).
9. Про скільки калин і родин співає Софія Ротару? (Про одну).

10. Скільки одержимо, якщо додамо найбільше двозначне число і найменше однозначне число? (100)

11. 6 картоплин зварилося в каструлі за 30 хвилин. За скільки хвилин зварилась одна картоплина? (30 хвилин)

12. Хто назве п'ять днів підряд, не користуючись вказівкою чисел місяця, не називати днів тижня? (Позавчора, вчора, сьогодні, завтра, післязавтра)

Журі оголошує підсумок конкурсу

Конкурс 9. «Квадрат або круг (коло)»

Музей Коцюбинського у Вінниці є дуже цікавою пам'яткою міста, адже він унікальний і цікавий. Щорічно цей музей відвідують десятки тисяч туристів з однією метою - дізнатися якомога більше про великого українського письменника Михайла Коцюбинського

Завдання: відповідаючи на запропоновані питання, потрібно зробити вибір між квадратом і колом (або похідними від них).

1. Назвіть найвідомішу картину Казимира Малевича (чорний квадрат)
2. Що з'являється під очима втомленої людини? (круги)
3. Назвіть синонім фразі «весь рік» (круглий рік)
4. Як називається ділянка для зльоту вертольота? (зльотний квадрат)
5. Назвіть предмет, який кидають людині, що опинилася за бортом (рятувальний круг)
6. Чорно-біла ділянка шахової дошки – це ... (квадрат)
7. Як інакше називають ювілейну дату? (кругла дата)
8. Як рухаються танцюючі люди в хороводі? (по колу)
9. Як називають вид математичної головоломки у вигляді таблиці з числами? (магічний квадрат)
10. Яку форму мають вікна в каютах теплоходів і в салонах літаків? (круглу)
11. Як називається фігура, яку являє собою сім'я? (родинне коло)

Журі оголошує підсумок конкурсу

Журі оголошує результати турніру

Підбиття підсумків.

Співпраця педагогів та батьків з ранньої профорієнтації дошкільників

Коваль Галина Іванівна, вихователь-методист комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад №1 Вінницької міської ради», спеціаліст вищої категорії.

Степанюк Наталія Вікторівна, вихователь-методист комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад №1 Вінницької міської ради», спеціаліст вищої категорії.

Дитинство – захоплюючий період життя людини, коли вона активно пізнає навколишній світ. Все, що нам вдається вивчити в дитинстві, є частиною безцінного досвіду, що допомагає орієнтуватися в дорослому житті. Час дитинства – час чудових мандрівок в незвідані світи: світ будинків та вулиць, світ природи та техніки, врешті світ людей та професій.

Погодьтеся, що сьогоднішня, яке орієнтується на успішну, незалежну і активну особистість вимагає суттєво радикальних змін у вихованні підростаючого покоління. Програма «Афлатот», яку заклад впроваджує в свою діяльність з 2013 року, надає перевагу ролі сім'ї у формуванні соціальної та фінансової освіти. З цією метою навчальна програма пропонує залучати батьків в структуру плідної взаємодії.

В 2017-2018 навчальному році одним з пріоритетним завданням ДНЗ №1 було удосконалення економічної освіти та ранньої профорієнтації дошкільників. Виваживши кожен крок, послідовно у стінах закладу проведено кропітку роботу по ознайомленню малят зі світом професій дорослих за активною участю батьків вихованців.

Так в грудні 2016 року батьки вихованців дошкільних груп активно знайомили малят з основами своєї справи, відкриваючи найменшим, але дуже вдячним слухачам в доступній та цікавій формі секрети своєї професійної майстерності. Педагоги розробили авторську орієнтовну структурно-логічну схему «Зустрічі з професією» з метою всебічного розкриття основ професії та практичної спільної діяльності дітей та батьків.

Вона включала: **мотивацію** діяльності (загадка, ТРВЗ-методи, проблемні ситуації тощо); **представлення гостя; вправу** «Закінчи речення «Я став (стала)..... тому, що.....»(коротко і цікаво); **знайомство з професією** (спеціальний одяг, інструменти, обладнання, професійні дії, якості, які необхідні для роботи, необхідність професії); **практичну діяльність з дітьми** (наприклад,

з кондитером - оздоблення печива, з кухарем - приготування желе, з фармацевтом – приготування відвару, з фотографом – фотографування тощо); подарунки (сюрприз від батька: атрибути до сюжетно-рольової гри, власні вироби тощо, а від дітей – медаль «Майстру своєї справи»).

Також проводилися екскурсії (в аптеку, ательє, трамвайне депо тощо) як попередня робота по ознайомленню з професіями або як етап закріплення матеріалу. На допомогу вихователям творчою групою ДНЗ №1 розроблене перспективне планування екскурсій для різних вікових груп відповідно тематичних тижнів.

«Коли я виросту, то неодмінно стану...»- зазвичай саме так наші діти діляться своїми мріями. Ні, не колись! А зараз, вже, і саме тут, в стінах рідного садочка. А допомагають нам, вихователям, в цьому батьки вихованців, кожен з яких і є майстром своєї справи, абсолютно готовим співпрацювати з навчальним закладом в інтересах власних дітей. Адже, погодьтесь, рідко хто з професіоналів не мріє, щоб нащадки продовжували його і в професійній сфері.

Так, в червні 2017 року в ДНЗ № 1 було вперше у місті проведено свято «Місто майстрів» - чудову мандрівку в світ професій та унікальну можливість отримання елементарного досвіду трудових дій. В цей день наші ігрові майданчики перетворились на справжні професійні майстерні, які проводили батьки вихованців.

Як з'являються меблі, яким інструментом користується мебляр розказував і показував Юрій Вікторович Нечипорук. У майстерні «Меблі» малята мали змогу самостійно за схемами вибрати деталі та виготовити дитячі меблі. Зрозуміло, що серед хлопчиків цей вид діяльності викликав надзвичайний інтерес.

До «Казкової фотостудії» малят було запрошено Бутковською Альоною Олександрівною. З надзвичайним ентузіазмом малята спробували самостійно робити фото у різних ракурсах.

Хто не мріє стати моделлю? Відома у Вінниці дизайнер дитячих костюмів Чула Олена Володимирівна презентувала свої тематичні колекції дитячих театральних костюмів. Фаворитками майданчика «Модель по-вінницькі» звичайно, стали наші дівчатка – красуні. Ох і нелегко було обрати наряд для урочистого показу, але по доріжці для дефіле впевнено крокували ну майже професійні моделі.

Якою ж радістю світилися оченята наших малят під час візиту до творчої студії «Пані Флора». Тарнавська Олеся Іванівна навчала своїх маленьких відвідувачів творити справжні чудеса, адже в талановитих дитячих долоньках

народжувалися дизайнерські композиції з живих квітів. Малята з гордістю повертались додому, несучи чудові витвори власної фантазії.

Чи легко бути співаком? Про це малята робили висновки самостійно, вправляючись в студії вокалу «Живі нотки», викладачем якої була Ковель Людмила Леонідівна, переможець міського конкурсу «Колискова пісня».

Про тонкощі роботи лікаря малята дізнавались, «працюючи» в діагностичному центрі «Будь здоров!» під керівництвом терапевта Вусатюк Ганни Володимирівни. Дошкільнята абсолютно не зніяковіли перед непростим лікарським обладнанням і впевнено приймали перших своїх відвідувачів в ролі «лікарів» та «медичних

сестер».

Та чи не найбільше захоплення серед малят викликав майданчик «Поліція-сіті». Не тільки хлопчики, але й багато дівчаток з захопленням вправлялись в одяганні бронежилетів, вивчали специфіку поліцейської роботи. Тим більше, що керувала цими навчаннями ціла команда поліцейських на чолі з майором поліції Когут Наталією Володимирівною.

В майстерні «Диво-квіти» під керівництвом Шерстки Лариси Андріївни дошкільнята навчалися виготовляти прикраси з флоамірану. Дівчатка - кожна на свій смак виготовили власноруч композиційні прикраси на браслети та обручі, а хлопчики, наші юні джентльмени, прикрасили себе бутоньєрками до святкової сорочки.

Сотні дітей спробували себе в ролі того чи іншого майстра справи. За кожен таку спробу малята отримували фішки – «Афлатунчики» і в залежності від їх кількості були нагороджені спеціальними призами в «Лавці «Афлатуна».

Своє захоплення святом та вдячність дорослим, що присвятили їм свій професійний день, вихованці дитячого садочка висловили у концерті-розвазі, що закінчилась великим флешмобом «Спробуй і у тебе вийде!».

Так вперше на вінницьких дитячих майданчиках відбулося довгоочікуване професійне свято. На цьому святі не було глядачів, а були активні учасники чудового дійства під назвою «Місто майстрів».

Ніколи не кажіть, що ми маленькі
У потязі до праці – ми великі!
За руку вже сьогодні нас беріть
У світ професій впевнено ведіть!
Не підведуть Вас наші рученята,
Бо вогник пізнання –
У наших оченятах
Цей вогник пізнання ви підхопіть
І поруч будьте, завжди поруч йдіть!

Організація соціально-педагогічної діяльності в межах проблемного поля

Воловодівська Жанна Олексіївна, методист з практичної психології та соціальної роботи комунальної установи «Міський методичний кабінет»,

Місце та роль соціального педагога в соціально-педагогічному просторі школи визначаються його місією бути гарантом прав та інтересів дітей, їхнього розвитку згідно з власною спрямованістю, комфортних умов до життєдіяльності.

Рамки діяльності соціального педагога виходять за межі освітнього закладу, включаючи в себе соціум різних рівнів: сім'ю, вулицю, мікрорайон, державні заклади та установи.

Завдання соціального педагога – допомога загальноосвітньому закладу в:

- формуванні в учнів комплексу знань, навичок та вмінь, необхідних для: самопізнання, доцільного розвитку власної спрямованості, засвоєння норм соціальної поведінки, гармонізації внутрішньо особистісних та загальносупільних інтересів, умінні вибудовувати загальноприйнятий стиль своїх стосунків із навколишніми;
- соціально-педагогічній корекції поведінки вихованців, доцільній вибірковості їхніх соціальних зв'язків;
- соціально-педагогічній профілактиці девіантної поведінки підлітків;
- координації взаємодії різноманітних соціальних інститутів у ході розв'язання найгостріших соціальних проблем;
- можливій реабілітації несприятливого соціалізуючого середовища.
- Для ширшого бачення проблемного поля соціально-педагогічної діяльності в школі доцільно провести паспортизацію класів, до якої бажано залучати класоводів, класних керівників.

Соціальна робота завжди протікає і здійснюється в межах "проблемної ситуації", що характеризується таким станом соціокультурного життя на індивідуальному, груповому, загальносоціальному рівнях, при якому під дією зовнішніх або внутрішніх чинників раніше сталі процеси способу життя, взаємодій людей, їхні динамічні зв'язки з оточенням виявляються безпоротно порушеними, а механізми відновлення балансу відсутні; при цьому виникає необхідність перегляду (аж до відмови від них) звичних соціокультурних зразків і т.ін., оскільки за обставин, що змінилися, вони втрачають функції засобів підтримки соціокультурного порядку, що призводять до бажаних результатів.

Виходячи з такого розуміння "проблемної ситуації" в соціальній роботі, будь-який її клієнт може знаходитися в такій ситуації. Покажемо це на прикладі трьох груп проблем, що виникають у житті дитини.

Перелік проблем з точки зору вчених	Перелік проблем з точки зору соціальних педагогів / працівників, які практикують
1. <i>Проблеми свободи вибору й соціальної творчості - труднощі на шляху реалізації дитиною її інтересів і потреб у вже сформованих нормах соціального життя або труднощі у створенні нових норм соціальних взаємин (прояв власного ставлення до людей, установлення нового статусу, розширення масштабів впливу на навколишнє середовище і т.ін.)</i>	1. <i>Проблеми, пов'язані зі зберіганням психічного здоров'я дітей, розвитком особистості, самовизначенням дітей і підлітків, - фахове самовизначення підлітків з урахуванням можливостей соціального середовища; психологічна дезадаптивність, тривожність, страхи; саморозвиток дитини й реалізація її здібностей у соціальному середовищі; особистісне самовизначення, розвиток рефлексії; проблеми, пов'язані з неблагополуччям сім'ї, порушенням прав дитини й насильством - психологічне неблагополуччя в сім'ї, сім'я "соціального ризику", важкий матеріальний стан, безпритульність дітей, алкоголізм і/або наркоманія батьків; дотримання, охорона і захист прав дітей-підлітків, які потребують правової соціальної й педагогічної допомоги, агресія, насильство в сім'ї.</i>
2. <i>Проблеми соціальної адаптації й дезадаптації - труднощі засвоєння і пристосування до існуючих норм соціального життя або труднощі в дозволі тих норм, що є соціально небезпечними, несуть у собі загрозу для життя й здоров'я дитини</i>	2. <i>Проблеми, пов'язані з неадекватною й девіантною поведінкою, дезадаптацією дітей і підлітків у соціальному середовищі - "важкі" діти (некеровані, педагогічно запущені, які поведуть себе зухвало, агресивно); дурна компанія, кримінальний контакт, причетність до кримінальних обставин, облік у міліції; уживання дітьми алкоголю, наркотиків; адаптація до нового середовища (у новому класі, школі, дитячому колективі); дезадаптація до норм соціального життя в колективі і, як наслідок, до самотності, дефіциту спілкування</i>

3. Проблеми соціальної інтеграції або дезінтегрованості - труднощі возз'єднання або роз'єднання потреб, інтересів і можливостей дитини, її сім'я з можливостями, потребами й інтересами інших людей; труднощі в розширенні й розвитку соціальних зв'язків або виході із попередньої системи стосунків і зв'язків.	3. Проблеми, пов'язані з конфліктами й морально-психологічним кліматом у школі, мікросередовищі - агресивна поведінка дорослих, насамперед учителів, конфлікти між дорослими й дітьми, учителями й учнями, відмова вчителів працювати з учнями; пригніченість через нерозуміння навчального матеріалу, низька успішність, ухилення від навчання, відсутність інтересу до шкільного життя, до розширення сфери спілкування; конфлікти в середовищі однолітків; багатосторонні конфліктні ситуації; невміння будувати взаємини спілкування, вирішувати конфліктні ситуації; відсутність чітких орієнтирів вибору
--	---

Крім того, феномен "проблемна ситуація" диктує спрямованість організації соціальної роботи на проблемно-орієнтований підхід до неї, що означає вирішення проблем і клієнтів з акцентом на усвідомлення, стимулювання й підтримку їхніх власних здібностей і ресурсів.

Соціальна робота із сім'єю передбачає уточнення сутності поняття "сім'я", визначення типології сім'ї та особливостей соціальної роботи із сім'єю, різного стилю розгляду прикладів конкретних технологій соціальної роботи із сім'єю та її тенденцій в Україні. Такий підхід також визначає особливості та принципи соціальної роботи із сім'єю. Соціальна робота з представниками проблемних груп ґрунтується на специфіці соціальної роботи з їхніми представниками ("групами ризику"), відповідних характеристиках, конкретних технологіях роботи з клієнтами проблемних груп.

Насамперед соціальна робота із сім'єю є одним із двох магістральних напрямків, що сприяють стабілізації сімейного способу життя (друге стосується підвищення рівня соціальної суб'єктивності самої сім'ї).

Таким чином, робота із сім'єю з об'єктивною необхідністю містить у собі врахування ознак таких понять, як "проблемна ситуація" і "важка життєва ситуація".

Проблемна ситуація означає такий стан соціокультурного життя на всіх її рівнях, при якому на ендогенних (внутрішніх) або екзогенних (зовнішніх) чинниках раніше сталі процеси способу життя, взаємодій людей, їхні динамічні зв'язки з оточенням видаються незворотно порушеними, а механізми відновлення балансу

відсутні. Виникає необхідність перегляду (аж до відмови від них) звичних соціокультурних зразків, цінностей, узвичаєних норм, оскільки за обставин, що змінилися, вони втрачають функції засобів підтримки соціокультурного порядку, надійних орієнтирів при організації дій і взаємодій, що призводять до бажаних результатів.

Важка життєва ситуація - ситуація, що об'єктивно порушує життєдіяльність громадянина (інвалідність, нездатність до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, сирітство, бездоглядність, малозабезпеченість, безробіття, відсутність визначеного місця проживання, конфлікти й жорстоке поводження в сім'ї, самотність і т.п.), що він не може перебороти самотійно.

Об'єктивна наявність "проблемного поля" соціальної роботи, детерміноване протиріччями самої соціальної дійсності, обумовлює той факт, що наявність тих або інших видів і інструментів соціальної допомоги сім'ї не означає автоматичної можливості розв'язання всіх проблем, що виникають. Так, наприклад, в умовах масштабного ресурсного дефіциту держави важко поліпшити ситуацію кожної визначеної сім'ї; виділивши ж допомогу сім'ї, що потребує її, ми ризикуємо збудити в ній утриманські настрої, прагнення до пасивного споживання допомоги. Тут особливо слід відзначити, що розуміння проблемного поля соціальної роботи із сім'єю у вітчизняній теорії й практиці соціальної роботи у визначеній мірі адекватно відповідає закордонному розумінню соціальної роботи, "орієнтованої на розв'язання завдань соціальної роботи".

Моделі деінституціалізації

Моделі	Зміст роботи
Планування родини	Статеве виховання, роз'яснювальна та просвітницька робота серед молоді щодо запобігання небажаної вагітності, планування сім'ї
Запобігання відмові та розміщенню дітей у державних закладах	Підготовка молодих батьків, соціальна підтримка вразливих сімей, у т.ч. матеріальна. Індивідуальний супровід сімей з дітьми, розвиток і надання соціальних послуг сім'ям, які мають дітей з особливими потребами
Реінтеграція кровної/біологічної родини	Надання послуг щодо возз'єднання та реабілітації сім'ї
Усиновлення/удочеріння	Пошук сімей, які беруть на виховання, неповнолітню дитину на правах сина чи доньки й оформлюють це спеціальним юридичним актом (рішенням суду)
Прийомні родини	Пошук, підготовка та підтримка сімей, які добровільно взяли із державних закладів від 1 до 4 дітей на виховання та спільне проживання

Дитячі будинки сімейного типу	Пошук та підтримка сімей, які беруть на виховання та спільне проживання не менш як 5 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування
-------------------------------	--

Етичні принципи соціальної роботи із сім'ями

Принцип	Пояснення
Партнерство	Налагодження партнерських зв'язків із сім'ями, місцевими спільнотами та конкретними особами для вирішення соціальних проблем
Увага	Уважне ставлення до клієнтів, вислуховувати дітей, членів сімей та окремі групи людей і робити все для того, щоб їх почули представники влади та громадськості
Представництво інтересів	Захищати й представляти інтереси найбільш незахищених громадян та груп перед органами влади й громадськістю. Захищати інтереси дітей та їхні права
Визнання рівності	Звертати увагу на проблему нерівності і дискримінації, якої можуть зазнавати люди через свій вік, стать, національність, рівень заможності, сексуальну орієнтацію, інвалідність тощо, і намагатись, наскільки це можливо, подолати дискримінацію, від якої страждає клієнт
Визнання відмінностей	Визнавати різницю в статі, расовій приналежності, релігійних переконаннях, здібностях, культурі, матеріальному становищі, сексуальній орієнтації, віці - усе те, що впливає на наше сприйняття один одного. Поважати ці відмінності й не дозволяти, щоб наші особисті переконання й цінності впливали на професійне ставлення до клієнтів
Захист громадянських прав	Розглядати захищеність та задоволення потреб дитини як її невід'ємні громадянські права, і для забезпечення цих прав представляти інтереси дітей перед відповідними органами влади, а також співпрацювати з відповідними інстанціями у випадку порушення прав дітей
Співпраця	Співпрацювати з іншими організаціями (державними і громадськими) для створення міжвідомчої мережі, яка б забезпечувала найефективніші послуги для сімей
Підтримка	Надавати практичну й психологічну підтримку сім'ям, які цього потребують

Обов'язки	Забезпечувати клієнтам найоптимальніші послуги й відповідально реагувати на їхнє прохання про допомогу, розглядаючи це як професійний обов'язок перед клієнтами та громадянами, з податків яких утримують державні соціальні служби
Професійна чесність	Бути чесним і звітувати перед керівництвом про всі свої дії та контакти з клієнтами, іншими спеціалістами й представниками громадськості. Розуміти свої професійні межі та пояснювати їх клієнтам

*За експертними прогнозами,
у 2020 році найбільш необхідними
на ринку праці будуть вміння навчатися
впродовж життя, критично мислити,
ставити цілі та досягати їх,
працювати в команді, спілкуватися
в багатокультурному середовищі.
Розвитку навичок монологічного, діалогічного,
публічного спілкування
присвячена наша нова рубрика*

Вільна трибуна, або декілька слів про важливість ораторського мистецтва

У Стародавній Греції обов'язковим атрибутом у будь-якому судовому засіданні був водяний годинник. Виступ оратора закінчувався з останньою краплею води, жодних винятків не було. Ця крапля, що тяжіла над кожним промовцем, охолоджувала усілякі пориви до слововиливу, дисциплінувала оратора. Адже увага аудиторії значно зменшується при невиправданому затягуванні промови...

Одного разу в присутності спартанського царя **Агесилая II** (IV ст. до н.е.) похвалили оратора, який навіть про незначну подію може виголосити прекрасну промову. Агесилай відповів: «Я не вважаю добрим чоботарем того, хто взуває маленьку ногу у великий черевик».

Рекорд щодо тривалості підготовки до лекції установив фізик **Олександр Столстов**, який наприкінці 1889 р. отримав запрошення прочитати лекцію на початку 1894 р. Впродовж чотирьох років учений час від часу повертався до майбутньої лекції, змінював план, робив уточнення, спричинені новими відкриттями.

Одного разу вчений-фізіолог **Іван Павлов** читав у Лондоні лекцію, яка відразу ж перекладалася для слухачів. Промовець так захопився, що забув про

перекладача й говорив близько 15 хвилин без перекладу. Виступ він супроводжував характерними жестами, а коли закінчив говорити, в залі розляглися бурхливі оплески: не знаючи російської мови, слухачі зрозуміли більшу частину його промови.

Після переконливої лекції соціолога й психолога **Віктора Шейнова** запитали, скільки часу він до неї готувався. «Усе життя й останні два дні», – пролунало у відповідь.

Отож, бажаючи нашим читачам позитивного особистісного й професійного спілкування, скористаємось порадою **І. Лафатера**: «Хочеш бути розумним – навчись мудро запитувати, уважно слухати, спокійно відповідати і припиняти говорити, коли нічого більше сказати».

Далі буде...

*Рубрику веде
методист з навчальних дисциплін
комунальної установи «Міський методичний кабінет»
Дрозд Тетяна Михайлівна*

Відповідальні за випуск:

Яценко О.В. – Директор Департаменту освіти Вінницької міської ради
Москальчук Н.І. – завідувач комунальної установи «Міський методичний кабінет»

Редакційна колегія:

Воловодівська Ж.О. – методист з практичної психології та соціальної роботи
Дрозд Т.М. – методист з навчальних дисциплін
Зима Л.Т. – методист з навчальних дисциплін
Півторак А.А. – методист з навчальних дисциплін
Сокиринська Н.Д. – методист з дошкільної роботи

Комп'ютерна верстка:

Нарольська К.В. – методист з бібліотечних фондів